संस्कृत

प्रायश्चित्त

क्र.न.५८

१०२

६१८ प्रा/३

दशपूर्णमास प्रायश्चित्त विधिः

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1)

१ श्रीगणेशाय नमः अथ दर्शपूर्णमासयोः प्रायश्चित्तानि तत्रान्वा
धानानंतरं दक्षिणाग्निनाशे शुचिर्भूत्वा विहारं प्रविश्य गार्हपत्यात्प्रणी
य प्राणानायम्य दक्षिणाग्निनाशनिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति संकल्प्य गा
र्हपत्ये स्मार्तवदाज्यं संस्कृत्य स्रु[illegible] निष्टप्य संमृज्य स्रुचि चतुर्गृहीतं गृही
त्वा आहवनीये काष्ठिवत्समिध[illegible] जुहोति मनोज्योतिः० घृतेन स्वाहा
मनसे ज्योतिष इदं० सोऽगनाभिध[illegible] कां स्रुवाहुतिं जुहुयात् भूर्भुवः स्वः स्वा
हा प्रजापतय इदं० ततो विष्णुस्मर[illegible] अध्वर्युसन्निधौ स एव सर्वं कुर्यात् संक
ल्पसागादि यजमानः कुर्यात् विष्णुस्मरणमुभयोः एष्टिकाज्ये सति न स्मार्त
वदाज्यसंस्कारः एष्टिकसंभागे सिद्धि न पुनः पात्रसंस्कार इत्युक्तं प्रायश्चित्तचं
द्रिकायां ततः दक्षिणाग्नेः पश्चादूर्ध्वजानुरुपविश्य मत्थं यजेति त्यादि त्रीणि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(1A)

काष्ठान्यभ्याधायव्याहृतिभिरुपस्थानंकृत्वापरिसमूहनंकुर्यात् एवमन्वा
हिताहवनीयनाशेपि आहवनीयस्योत्तरपश्चिमेप्रक्स्तिष्ठन् धानाधात्
णामित्यादिनात्रीणिकाष्ठान्यभ्यादधाति विशेषः उभयोर्नाशेपि आवनी
यंप्रणीयपूर्ववदाहवनीयप्रायश्चि[illegible]कृत्वापश्चाद्दक्षिणाग्निप्रणीयपूर्व
वद्दक्षिणाग्निप्रायश्चित्तादिकुर्या[illegible]ायश्चित्तस्य आहवनीयसापेक्ष
त्वात् पूर्वंचनतदसिद्धेः आहवनी[illegible]माणोच्चान्वाहितगार्हपत्यनाशेद
क्षिणेनविहारंसर्वमाहवनीयंगा[illegible]यतने आनीयतत्र आहवनीयंप्र
णीयपूर्ववत्प्रायश्चित्तंहुत्वाजघनेनगार्हपत्यमुपविश्यममाग्नेवर्च इत्या
दिनात्रीणिकाष्ठान्यभ्याधायव्याहृत्युपस्थानंकृत्वाहवनीयेन्वाधानोपस्था
नेकुर्यात् एवंगार्हपत्यदक्षिणाग्न्योर्नाशेपूर्ववद्गार्हपत्यायतने आहवनी

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2)

२ अतं त्वाहव[illegible] प्रणीय पूर्ववद्गार्हपत्यनाशप्रायश्चित्तं कृत्वा पश्चाद्दक्षिणा
ग्निं [illegible] तन्नाशनिमित्तप्रायश्चित्तं कुर्यात् तस्य गार्हपत्यसापेक्षत्वात्पूर्वंच
न[illegible]सिद्धेः एतत्समानयोनित्वपक्षेण प्रत्येकं अन्वाधानोपस्थानपरिस
मूहनानि कुर्यात् गार्हपत्याहवनी[illegible]र्नाशे तु उभयनिष्ठभस्मना अरणी
अयं ते इति मंत्रेण संस्पृश्य ततः [illegible]श्लै अग्निस्वाधाने रयिर्जातवेदाः
स गायत्रियां त्रिष्टुभा जगत्सा देवे[illegible]वहतु प्रजानन्निति मंत्रेण मथित्वा
गार्हपत्यमाधाय तत आहव[illegible]णीय पूर्वोक्तप्रायश्चित्तं तंत्रेण कुर्यात्
क्रमेण उभयोरुभयसापेक्षत्वेन क्रमादुपपत्तेः तत उभयत्रान्वाधानोपस्थाने
एवं सर्वनाशे आयतनत्रयनिष्ठभस्मना अरणी अयं ते इति मंत्रेण संस्पृश्य पू
र्ववन्मथित्वाग्निद्वयं विहृत्य पूर्ववत्प्रायश्चित्तं तंत्रेण कृत्वा पश्चाद्दक्षिणाग्निं वि २

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(2A)

त्वात्प्रायश्चित्तं कुर्यात् तस्योभयसापेक्षत्वात् ततः सर्वत्रान्वाधानोपस्थाने
सर्वनाशे भस्मनाश्चारण्योः संस्पर्शाभावे च सति सूर्यास्तोदयौ चेद्भवतः तदाऽ
ग्निविच्छित्तिः अनन्वाहितानामजस्राणां यदा कदाचिन्नाशेपि एतदेव प्रायश्चि
त्तं तत्रान्वाधानादिनास्ति पक्षांतरम् [illegible] हि भगवान्बौधायनः मनस्वतीं चेदाह
वनीये जुहुयात् सैषाजस्राणामं[illegible]नां सवनगतानां चाग्नीनामुद्धृतानां
प्रायश्चित्तिरेतदेव होमकालेऽन्वाधा[illegible]नमिति एतयैवावृत्त्यैकस्मिन्नुद्धृतयो
द्धृतयोर्वेति च विकृतिषु श्चान्वाहितना[illegible]देव प्रायश्चित्तं वरुणप्रघासेषु औत
रवेदिकस्याग्नेर्दक्षिणविहारस्थस्य वा नाशे शालामुखीयात् प्रणीय पूर्वोक्तप्रा
यश्चित्तं कुर्यात् नात्रान्वाधानं शालामुखीयान्वाधानातिरेकेण पृथगन्वाधान
स्य पूर्व[illegible]नुष्ठानात् न चैवमस्त्वाहितप्रायश्चित्तं न स्यादिति वाच्यं अन्वाहित

(3)

३ शालामुखीयात्प्रणीतत्वेनानयोरन्वाहितत्वात् अन्वाहितशालामुखीयना
शेनुपुरोणगार्हपत्यात्तं प्रणीय पूर्वोक्तप्रायश्चित्तं कृत्वाऽन्वाधानादिकुर्यात्
यस्माद्यः प्रणीतस्तन्नाशे ततः प्रणायनविशेषरूपेणोक्तेषु विधुत्वाह भगवा
न्बौधायनः एतयैवावृत्तातएकस्मिन्न [illegible] यद्वयोर्वेति अन्वाहितपुरोणगार्ह
पत्यनाशेनुप्रायश्चित्तादि पूर्वोक्त [illegible] जस्त्राणां अन्वाहितानामिति भग
वताउक्तत्वात् उत्पत्तिप्रकारस्तो [illegible] तः सोकार्यात्सह भस्मानं गार्हपत्ये
निधायाथ प्रांचमाहवनीयमुद्धरे [illegible] गवद्दाध्वृत्वा यत्नोक्तप्रकारमेव त्व
ध्युशालामुखीयं दक्षिणेन विहारं गार्ह [illegible] पत्यायतने आनीय ततस्तमुध्धृत्य पू
र्वोक्तप्रायश्चित्तं कुर्यादिति मदेत यदाहवनीयेऽध्रियमाणे जस्त्र गार्हपत्यनाशे
ऽन्वोउक्तप्रायश्चित्तचंद्रिकायां यदाहवनीये ध्रीयमाणे जस्त्र गार्हपत्यनाशेऽ ३

(3A)

न्वाहितगार्हपत्यनाशे होमकाले वा गार्हपत्यनाशे उक्तेन प्रकारेण आहवनीय
मानीय ततः प्रणीयतपस्वतीष्टिः कार्या तदाशक्तौ पूर्ववच्चतुर्गृहीतेन द्वादशगृ
ही[illegible]न वा [illegible]न स्रुचं पूरयित्वाऽऽहवनीये जुहुयात् अग्नये तपस्वते जनद्वते पाव
[illegible]ते स्वाहा अग्नये तपस्वते जनद्वते पा[illegible]वत इदं० ततः सांगतासिध्यर्थं भू
र्[illegible]स्वः स्वाहेति स्रुवाहुतिं विष्णुस्मर[illegible]र्यात् ब्रह्मसंनिधौ स एव सर्वं कुर्या
त् [illegible]गो यज[illegible]नः सर्वविस्त्रस्य गार्हप[illegible]गमने मंथनमेवोत्पत्तिः ध्रियमाणे आ
हवनीये अयं विशेष इति वदता वृत्तिकृता [illegible]कमिति यूहान्वाहितगार्हपत्यनाशे वा
पूर्ववन्मथित्वा गार्हपत्यमाधाय पूर्ववदन्वाहितप्रायश्चित्तं आहवनीये कुर्यात् ॥
ततः आहवनीयानुगमनमित्यापस्तंबग्रंथेषु प्रायश्चित्तचंद्रिकायामपि अस्मिन्विष
ये मंथनमात्रमुक्तं न त्वाहवनीयानुगमनं पिन्त्रायामपि अन्वाहितनाशे पतः प्रणी

Joint project of the Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

यदुक्तमेवान्वाहितं प्रायश्चित्तं कुर्यात् सर्वत्रान्वाधानात्पूर्वं नाशे पूर्वोक्तमेव प्राय
श्चित्तं अथातोग्नीनामहुतानां प्रायश्चित्तिः मनस्वती ल्येके इत्याह भगवान्बोधायनः
इष्टिमध्ये प्रयाणप्राप्तौ गार्हपत्य आज्यं संस्कृत्य [illegible]ज्ञान्वाध्याह वनीयेस्रुवेण जुहोति
तुभ्यंता अंगिरस्तम विश्वाः सुक्षितयः पृथक् अग्ने कामाय येमिरे स्वाहा अग्नय
इदं० ततः अरणी गार्हपत्ये यजमान [illegible]तापेत् अयं ते यो० जिरः इति तूष्णीमि
तरयोः प्रतितपेत् ततः स्थलांतरं गत्वा [illegible] करत्वा यित्वा[illegible]यमाने इत्यक इत्य शं
नो देवीरभिष्टय वोक्ष्य अरणी प्रत्यवरोह[illegible]तः पुनस्त्वं देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानन्
प्रजां पुष्टिं रयिमस्मासु धेह्यथा भव यजमानाय शंयोरिति मंत्रेण मंथयेत् प्रतिप
यत्नमनाहुतिः जातमग्निं गार्हपत्य आधाय ततउभयत्र विहृत्यारण्योगतप्रायश्चि
त्तं करोति तस्यैवं गार्हपत्ये आज्यं संस्कृत्य स्रुक्स्रुवौ निष्टप्य संमृज्य चतुर्गृहीतं गृहीत्वा ४

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(4A)

आह्वनीयज्जुहोति मनोज्योः ततः सांगतासिध्यर्थं स्रुवाहुतिं विष्णुस्मरणं कृत्वा इ
ष्टिशेषं समापयेत् अन्वाधानानंतरं अबुद्धिपूर्वकं रेतःपाते इममेवरुण तत्वाया
मीत्येताभ्यां स्रुवाहुती आज्यभागानंतरं जुहुयात् बुद्धिपूर्वकं रेतःपाते आस्याक्ष
पाते मधुमत्सा[illegible]दिभक्षणे वाव्रातपतीष्टि[illegible]रा तौ आज्यभागानंतरं स्रुवाहुती जु
हुयात् उद्दुत्यं ऊ३ लं० चित्रं० विष्णुर्दत्वा वे[illegible]धान दिने पत्नी ऋतुमती चेत्तो वि
हायेष्टिः योत्के अंतर्वेद्यां उदं गग्नु निधा[illegible] पत्नीं तत्रान्यजमानो जपेत् एतद्विता
यप्रयोगे विकृतिषु द्वितीयप्रयोगो मध्ये[illegible] भवति उपक्रमोत्तरकालं ऋतुमती चेत्स
वृत्तां विहायेष्टिः प्रथमप्रयोगेपि न्वारंभणीयायां व्रतोपायनादूर्ध्वं चेत् ऋतुमती
नां विहायाभान्वारंभणीयां समाप्य यस्मान्वारंभणीयातत्कर्म समापयेत् यथाहुः
इष्ट्यन्वारंभणीयायां पाशुके वैकृतीष्टिषु व्रतादूर्ध्वं ऋतुं दृष्ट्वा कुर्यात्कार्यं न लोपयेत्

प्रोषिते यजमाने हृत्येह निरूढतुमती चेत् तदा पंचातुर्मास्येषु वैश्वदेवपर्वणः यागे
कृते वरुणप्रघासादिषु अनारब्धेष्वपि मलिनांबरायां स्वे स्वे काले परुध्यैव या
गः कर्तव्य इत्स्फुटंस्त्रा तद्वृत्यां आधाने दक्षिणा प्रतिग्रहात् पूर्वं चेत् ऋतुमती
तदाग्नयो लौकिका भवंति सर्वमुत्सृज्य हविः अप्सु क्षिप्त्वा पुनः समयांतरे अग्न्या
धानं कुर्यात् दक्षिणा प्रतिग्रहानंतरं ऋतुमती नाम परुध्य समापयेत् शुध्य
नंतरं मग्निहोत्रारंभः मंत्रेणोपस्थिते [illegible] खे भावा हिरादियद्य धस्तास्न नि
नदाव्रस्ल प्रतिष्ठा मनसोऽग्र स्रवा चेत्र [illegible] ना ७ हविषामाज्यस्य अतिरि
क्तं कर्मणो य[illegible]द्वहीनं यज्ञः पर्वाणि प्रतिरन्नेनि कल्पय स्वाहा कृताहुतिरेतु देवा
निति मंत्रेण पूर्ववत्संस्थाप्याज्यं संस्कृत्य स्रुवं संमृज्य तेनैव मंत्रेण स्वाहाका
रांते नाहवनीये ध्वर्युः स्रुवाहुतिं जुहुयात् यज्ञाय यज्ञमलस्येदं आज्यभागानंत ५

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5A)

रंवाज्यस्थाल्याज्येनकृत्वाविष्णुस्मरणंकुर्यात् शाखेध्माबर्हिःप्रस्तरवेदपरिस्तर
णपवित्रनिधनिपरिधिप्रवेषादिद्रव्याणांदाहादिनाशेविण्मूत्राद्युपहतौ
वाअध्वर्युस्तज्ज्ञानीयमन्याद्वितीयंस्वस्थानेनियोजयेत् ततआज्यंसंस्कृत्या
ज्यभागांतंतंत्रंवापूर्ववत्कृत्वाहुतीर्जुहु[illegible] त्वमग्नेअयास्ययासंन्मनसाहितः
अयासन्हव्यमूहिषेयानोधेहिभेषजं[illegible]हो अयासे अयसद्दृदं० प्रजापते०
प्रजापतइत्यहद् सर्वप्रायश्चित्तंविष्णुस्मरण[illegible] पवित्रनाशेऽग्निंदादिगणोवाप्राय
श्चित्तमित्युक्तं प्रायश्चित्तप्रदीपे आज्य[illegible]कानंतरं पवित्रनाशे एतत्प्रायश्चि
त्तं तत्राकुग्निंदादिगणः सचात्रैवक्षप्तेसर्वत्रसमुच्चयइतिकेचित् इध्माब
र्हिषोः प्रयोगज्ञानुयाज्ञानांचमृन्यादिनातिरेके अध्वर्युर्निमित्तान्तंतरं स्विष्टकृतः
प्राग्वासमिष्टयजुषः प्राग्वायथासंभवंआज्यस्थाल्याज्येनस्रुवेणजुहुयात् यसा

Joint property of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6)

कृत्वा० अग्नय इदं० इध्माबर्हिषोः अधिकं त्वाज्यं न्यूनं संपाद्य संभावितः सं
स्काराः कार्याः ततो विष्णुस्मरणं प्रणीतानां प्रोक्षणीनां वा धुस्कंदे संस्रावे वा अ
ध्वर्युरापोहिष्ठेति तिसृभिरा पूरयेन्निमितानंतरं आज्याभावेन तत्संस्कृत्य आज्य
भागानंतरं वा आज्यस्थाल्याहवनीये स्रुवेण जुहुयात् मंत्र भस्मा पर्वेत्सुनायते
पुनस्त्वादित्या धीतिरुच्यथायशास्यते [illegible] समुद्रं जनविश्वभेषजः स्वाहा ह
तस्य समुद्रस्य पुनर्भूवः स्वाहा ॐ भुभ्य [illegible] ततो विष्णुस्मरणं यष्टव्यदेवताश
ब्दस्थाने अपष्टव्यदेवताशब्दोच्चारि [illegible] न एवं स्मरणे पुनः संप्रगुच्चार्य अ
ध्वर्युः स्रुवाहुतिं जुहुयात् यद्वो देवा० देवेभ्यो मरुद्भ्य इदं० ततो विष्णुस्मरणं स्रु
क्रमेणानिर्वापे प्रलाते वच स्रुवाहुतिं जुहुयात् यद्वो देवा० देवेभ्यो मरुद्भ्य इदं
० तस्यैव यजमानेमुख्यं धनं दद्यात् विष्णुस्मरणं भागिन्यो देवताये निरुप्यडो ६

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

क्षणादिषु आभागिन्युल्लेखन प्रवृत्तकर्मणि उत्तरामप्रयाजात्प्राग्विस्मृतस्म
रणं चेत्तदाध्वर्युः पूर्ववत् यह्नो देवेति स्रुवाहुतिं हुत्वा विस्मृतदेवतायेया
गं कुर्यात् उत्तमप्रयाजानंतरं स्मरणे सति पुनः स्रूपादानादि स्मृतदेवता
-येनिरूप्योभयोर्यागः कर्तव्य इत्युक्तं प्रायश्चित्तचंद्रिकायां अभागिन्येनि
रूप्यभागिन्याः स्मृतिश्चेन्निरूप [illegible] स्वाहेति सर्वमग्नौ जुहुयात् तत्र
यह्नो देवास्त्वं नो अग्ने स त्वं नो अग्न इ [illegible] ाहुती जुहुयात् विष्णुं स्मृत्वा पुनर्भा
गिन्यो निर्वपेत् एतदासनात्पाकृ [illegible] ं स्मरणे विस्मृतदेवताये निरूप्यमु
भयोर्यागः ततो नीराहुती जुहुयात् यन्म आत्मनो मिंदाभूदग्निः०पि स्वाहा
अग्नये जातवेदस इदं पुनरग्निश्चक्षुः मक्ष्यो स्वाहा अग्नींद्रबृहस्पत्यसश्विभ्य इदं
०ततो व्याहृतिभिर्हुत्वा विष्णुस्मरणं कुर्यात् निहमेह हविषि सामिष्टयजुषः पू

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(७)

वमिनुष्याद्दियदिविहारमतिक्रमेत् तदायेनपथाप्रवायोजातः तेनैवपथागो
नेतव्या ततोगार्हपत्यादाहवनीयपर्यंतंभस्मलेखांउदकधारांचसंततनुयात्
तंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहीतिमंत्रेणप्रत्येकंमंत्रावृत्तिः तत आहवनीयम
नुगमयित्वापुनःप्रणयि यदग्नेपूर्वंप्रहितंपदंहितेसूर्यस्यरश्मीनन्वाततान
तत्ररयिष्ठामनुसंभवेतांसन्नःसृ[illegible]त्यावाजवत्या त्वमग्नेसप्रथाअसिजु
ष्टोहोतावरेण्यः त्वयायज्ञंवितन्वते[illegible]तेषेत् ततदेवतंत्रमुपजीव्यभूपीद
नादिपाथिकृतीकार्या सामिष्टयज्ञ[illegible] तदेवगवातिकार्या अग्निनाश्यवा
येनुपाथिकृत्सामिष्टक्रमादित्रपरस्थानांतंकृत्वाकर्मसमाप्यंतेष्वेवाग्निषु अन्वा
धानादिपाथिकृतीकार्या अग्निनाश्यवायेनुपाथिकृत्येवत्र्यष्टाकपालः वेत्थाहि
॰पुरोनुवा॰ आदेवानां॰याज्यानुवाक्ये अनड्वान्दक्षिणाविष्णुस्मरणं कर्मसमा ७

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(7A)

दन्यत्रपुरुषादिनाव्यवायेमनस्वत्याचतुर्गृहीतहोमः वौधायनमस्ते कर्मम
ध्येद्विपदानांचतुष्पादानांमार्जारादीनामग्निमध्येगमनेअध्वर्युर्निमित्तानंतरं
एष्टिकाज्यासिद्धौ आज्यसंस्कृत्यस्रुवुरूमनं संमृज्यनसिद्धौ नेनैव आज्यभागानंतरं
वायथासंभवंजुहुयात् सकृद्गृहीतया [illegible] मीयेजुहोति यन्मआत्मनोमिं० स्वाहा
अग्नयेजातवेदसइदं० पुनरग्नि [illegible] अग्नीइष्टहस्यत्यग्निभ्यइदं भूस्वाहा
अग्नयइदं भुवस्वाहावायवइदं सुव [illegible] स्वाहासूर्यायेदं भूर्भुवःसुवस्वाहाप्रजाप
तयइदं ओंस्वाहाब्रह्मणइदं इमंमे [illegible] नत्वायासि० उद्बुध्यध्वमितइतितिस्रो
वा नेवुतनन्वं० नःस्वाहा अग्नयेतंतुमतयइदं० उद्बुध्यस्वाग्नेपतिरंभुवान० अग्न
येतंतुमतयइदं० त्रयस्त्रिंशतं० अग्नयेतंतुमतइदं अन्वग्निरु० स्वाहा अग्न
येजातइदं भुवोवायवे० स्वाहा वायवेअंतरिक्षायमहतइदं सुवरादि० आ

८ (8) दिश्यायदिवेमहतइदं भूर्भुवःसुवश्चंद्र॰स्वाहाचंद्रमसेनक्षत्रेभ्योदिग्भ्योमह
तइदं सप्ततेऽग्नये॰ अग्नयेसप्तवतइदं प्रजापतयइदं ततोविष्णुस्मरणं अंतरा
गमनादीनिकानिचिन्निमित्तान्युपन्यस्याहभगवान्बौधायनः मिंदाहुतीचहो
तव्याव्याहृतयःप्रणवाधिकाः वारुण्यस्तत्तनस्त्वान्निकोमनस्वतीमहाव्याहृतयः
सप्तप्राजा[illegible]पसंतथैवच प्रसंधानं[illegible]प्रतेमंत्राःप्रकीर्तिताइति सप्तेतिस
प्ततेअग्नइतिमंत्रोक्तिः त्र्ययमिंदा[illegible]ः हविषांस्त्रुभमभिमृशेत् देवाजनम
गन्यज्ञस्तरस्यगात्रीरवतुवर्द्धीता भू[illegible]नमुंचतुयज्ञोयज्ञपतिमंहसः भूपतयेस्वा
हाभुवनपतयेस्वाहा भूतानांपतयेस्वाहा यज्ञस्यत्वाप्रमयोन्मयाभिमयाप्रतिमया
हस्तुश्चस्कंदेति अवशिष्टेनप्रचरेत् शेषाभावेपुनर्मंत्रनिर्वापादिकुर्यात् आज्यभा
गानंतरंसर्वप्रायश्चित्तंविष्णुस्मरणंचकुर्यात् पाकात्पूर्वंहविषोकेशाद्युपहतौप्र

(8A)

क्षालनेन प्रोक्षणेन वा शुद्धिः पुरोडाशश्रपणमारभ्य कपालोद्वासनं पर्यंतं कपालनष्टे
इत्यशक्तौ स्रुचं द्वादशगृहीतेन चतुर्गृहीतेन वा पूरयित्वा जुहुयात् अग्नये वैश्वानराय स्वा
हा अग्नये वैश्वानरायेदं पात्रासादनादिश्रपणादर्वाक् कपालभेदने गायत्र्या त्वा शू
नाः स्वरयास्संदधामि इति संदधाय अभिन्नो घर्मो जीरदानुर्यत आर्त्तस्तदगन्पुनः इध्मो
वेदिः परिधयश्च सर्वे यज्ञस्यायुरनु [illegible] मयस्त्रिंशत्तंतवो यान्वितन्वत इमं यज्ञं स्व
धया ये यजन्ते तेभिश्छिद्रं प्रतिदध्मो य [illegible] वासो यज्ञो अप्येतु देवानिति मंत्राभ्यां अप्सु
क्षिपेत् एवं पश्वादिभिराघ्रानानि कपा [illegible] एवं मंत्राभ्यामप्सु क्षिपेत् ततः कपालान्तर
प्रोक्षणादि कृत्वा योजयेत् सर्वप्रायश्चित्तं विष्णुस्मरणं कुर्यात् यथोक्तसंख्याया अधिको
पधाने न्यूनोपधाने वा कपालानां परस्परं सम्यक् मेलनाभावे वा अंगुलद्वय प्रमाणाभावे
वा अध्वर्युः आज्यभागानंतरं व्याहृतिभिः स्रुवाहुतीर्जुहुयात् कपालोपधानकाले निहितांगा

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(९)

रेपुरोडाशोपधानात्पूर्वं अनुगमने मनस्वतीमाहवनीये हुत्वा पुनः कपालेष्वंगारान्नि
दध्यात् अन्यानि मृन्मयपात्राणि अकृतप्रयोजनानि भिन्नानि अप्सु चित्संबधीनि वा
भूमिर्भूमिमगान्माता मातरमप्यगात् भूयास्म पुत्रैः पशुभिर्यो नो द्वेष्टि स भिद्यतामि
ति मंत्रेणाप्सु निक्षिपेत् सर्वप्रायश्चि[illegible]त्वा पूर्ववत्पत्रीतरं योजयेत् यस्मिन्कस्मिं
श्चित्पात्रे भिन्ने दारुमयेन तत्स्थाने[illegible]धाय भूरायुर्मे धारयत प्राणं मे धारयत
प्रजां मे धारयतं पशून्मे धारयत मम[illegible]ः प्राणाः प्रजाः पशवः परासिञ्चेरन्निति
अभिमंत्र्य भिंदादिगणेन दुर्मादिगणे[illegible]त्वा भग्नान्याहवनीये तु प्रहरेत् पात्रमध्ये
जलादौ विद्यमाने इदं प्रायश्चित्तं केवलपात्रभेदे आहवनीये पात्रं प्रास्य भिंदादिरेव न
भूरायुर्मे इत्युक्तप्रायश्चित्तं चंद्रिकायां गार्हपत्यदक्षिणाग्न्योरायतनाद्बहिः पात्रे तु क्षि
प्राक्षिप्य ब्रह्मा व्यस्तसमस्ताभिः आज्येन जुहुयात् जलादिना अग्न्युपघाते जलादि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(9A)

नाअग्न्युपस्थाने पुनस्त्वादित्यारुद्रावसवः कामाइत्येतयासमिधमाधाय आज्यभा
गानंतरं यथासंभवं अध्वर्युरनेनैव मंत्रेणस्वाहाकारांतेन स्रुवाकुग्निंजुहुयात् अग्न
यइदं यद्वा हविरपक्वं भवति तदानेनैव हविषानक्रमंसमाप्य चतुःशरावपरिमि
तव्रीहिभिरोदनं पक्त्वा चतुरो ब्राह्मणा[illegible]जयेत् रुद्रायेदं ततः सर्वप्रायश्चित्तंविष्णु
स्मरणं कृत्वा अनेनैव हविषा यजेत [illegible]र्ध्वे प्रधानस्विष्टकृदिचतुर्द्धाकरणपर्या
प्तसंभवति न प्रायश्चित्तं प्रधानमात्र[illegible]नेनेदापुनस्त्वस्यदेवतायै अन्वाधानादिस
र्वयागः कार्यः यद्वा अध्वर्युराज्य[illegible]तर आहवनीये स्रुवाकुत्निंजुहुयात् निर्ऋ
त्यैस्वाहा निर्ऋत्याइदं ततः सर्वप्रायश्चित्तविष्णुस्मरणंच कृत्वा शिष्टेन प्रधानं कुर्या
त् आज्येन स्विष्टकृत् अन्येषामप्रतिक्रमेणालोपः सर्वदाहेतस्मिन्नेवप्रयोगेश्वथी
दानादिनाहविरुत्पाद्य सर्वप्रायश्चित्तं कृत्वा विष्णुंस्मृत्वा अनेन यजेत् यद्वा अध्व

१० र्युः विदग्धं जले प्रास्याज्यभागानंतरं स्रुवेणाहवनीये जुहुयात् यन्म आत्मनो० स्वा
(10) हा अग्नये जातवेदस इदं पुनरग्निः० ज्यो स्वाहा अग्नीद्ध्रहस्येत्यश्विभ्य इदं ततः
सर्वप्रायश्चित्तं विष्णुस्मरणं च कृत्वा आज्येन प्रचरेत् यद्वा अध्वर्युराज्यभागान
नंतरं स्रुवेण जुहुयात् वायवे स्वाहा वायव इदं ततस्तेन यजेत् सान्नाय्यपाकस्य
मये कुंभीविशीर्णे छमनीत्यवहिः [illegible] पात्रांतरे आधाय परिधिदेशे महीद्यौः पृ
थिवी० मभिः इत्येतेन नानिनयेत् सर्वप्र[illegible]यन्तं कृत्वावशिष्टेन यजेत् सर्वनाशे पुनर्ग्र
हादि आमिक्षा गयागेप्येतत्समानं [illegible]यो विकारत्वात् जुहूपस्रुत् ध्रुवाज्यानादि
पर्यासे यद्वो देवा० अरायो० स्वाहा इत्याहुतिं ब्रह्मा जुहुयात् तस्मै यजमानो मुख्यं
धनं दद्यात् प्राक्प्रयाजेभ्यः परिधिदेशे गार्हपत्ये यद्यंगारः पुरस्तात्पतेत् तदा ब्रह्मा
तमंगारं स्रुवदंडेन निदध्यात् मा नः पो मा० निषीदसीति अध्वर्युमा हिंसीर्यज्ञमा

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com